

ENKAZDAKİ SURİYE

Kadriye Sınmaz, Riad Domazeti

Referans için: Sınmaz, Kadriye & Domazeti, Riad. "Enkazdaki Suriye". İNSAMER Analiz. 12.02.2023.

 Analiz

6 Şubat günü sabahın erken saatlerinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen deprem sonucu binlerce insan vefat etti, on binlercesi de yaralandı. Deprem Türkiye nüfusunun yaklaşık %15'ini doğrudan etkilerken, arama-kurtarma başta olmak üzere bölgede ciddi bir insani yardım ihtiyacı ortaya çıktı. Güneyden kuzeye 300 km uzunluğunda ve 100 km genişliğindeki deprem oldukça geniş bir coğrafyayı etkiledi. Dünya Sağlık Örgütü depremi "çok sayıda krizin üstüne kriz" olarak nitelendirdi ve bölgede 23 milyon kadar insanın depremin sonuçlarından etkilenebileceğini açıkladı. Yer bilimcilerin değerlendirmelerine göre bir Mezopotamya depremi niteliğindeki felaketin etkileri başta Kuzeyba-

tı Suriye olmak üzere Lübnan, Kıbrıs, İsrail ve Filistin gibi çok sayıda ülkede de hissedildi. "Yüzyılın afeti" olarak tanımlanan depremden sonra başlatılan çalışmalar Türkiye'de devlet kurumlarından sivil toplumun uzman ekipleri ve gönüllülerine varana kadar birçok kurum ve kişinin desteğiyle devam ediyor.

Depremi ilk saatlerinden sonra dünyada Türkiye ile dayanışma içine giren ve acıyı paylaşan çok sayıda ülke oldu. İnsani hava yardım koridorunun oluşturulmasından sonra Türkiye'ye Ortadoğu, Avrupa Birliği (AB), Uzakdoğu, Latin ve Balkan ülkeleri arama-kurtarma ekiplerinin yanı sıra tıbbi malzeme ve gıda yardımları ulaştırdı. Türkiye'deki şiddetli deprem Rusya ve Ukrayna gibi hâlihazırda sa-

vaşta olan ülkelerin dahi ekipmanlar göndermelerine neden oldu. Bazı ülkeler Türkiye ile dayanışmayı göstermek için bir günlük millî yas ilan etti. İnsanlık zincirinin yarattığı dayanışma duygusu tüm dünyayı birleştirirken Türkiye'nin yalnız olmadığını da gösterdi. Türkiye ile dayanışmaya sadece hükümetler değil halklar da katıldı. Arnavutluk'tan Endonezya'ya, Özbekistan'dan Güney Afrika'ya kadar yerel halklar organize olup topladıkları aynı ve nakdi yardımları Türkiye büyükelçiliklerine ve Türkiye menşeli STK'lara ulaştırmaya devam ediyor. Hatta Afganistan ve Doğu Türkistan'da da insanlar ellerindeki kısıtlı imkânlarla rağmen bu desteğin bir parçası oldu.

Kuzeybatı Suriye'de İnsani Müdahalesizlik ve Çaresizlik

Türkiye'de bir yandan arama-kurtarma ve acil yardım seferberliği bir yandan da hasar tespiti ve onarım planlaması yapılırken, depremin vurduğu diğer bir bölge olan Kuzey Suriye'ye ise yeteri kadar odaklanılmadığı gözlemleniyor. Uzun yıllardır yıkıcı bir savaşın içinde olan ve depremden oldukça etkilenen Suriye'nin kuzeybatı bölgesinde 5 milyondan fazla insan yaşıyor. Güncel bilgilere göre muhalefetin kontrolündeki bölgelerde şu ana kadar 3.200'den fazla kişi hayatını kaybetti, en az 5.000 kişi de yaralandı. Dahası ağır iş makinelerinin ve profesyonel kurtarma ekiplerinin olmamasından dolayı binler-

ce kişinin enkaz altında olduğu belirtiliyor. Depremde yalnızca evler değil okul, hastane ve diğer kamu ve idari binaları da yıkıldı veya zarar gördü.

Hama ve Lazkiye'nin yanı sıra İdlib ve Halep'in kırsal kesimleri depremden en çok zarar gören bölgeler arasında. Yardım gönderilmemesi ve kısıtlı imkânlar sebebiyle Cinderes

gibi depremden yoğun şekilde etkilenen bölgelerde yaşayanlar, çöken binaların altında hayatta kalanları aramak için bir yandan elleriyle enkaz kaldırmaya çalışıyor bir yandan da uluslararası yardım çağrısında bulunuyor. Depremden etkilenen bölgelerde Beyaz Baretiler yetersiz kaynaklar, sınırların kapalı olması, yolların zarar görmesi ve şiddetli soğuk gibi bir dizi engele rağmen arama-kurtarma çalışmalarını aralıksız sürdürüyor, ancak imkânların çok kısıtlı olması sebebiyle enkaz altındakilere ulaşabilmek için acil olarak her türlü yardıma ihtiyaç duyuyorlar. Hem bölgedeki binalardaki mühendislik hataları hem de 12 yıldır devam eden savaş sebebiyle bölgede altyapının çok

zayıf olması, yıkımın boyutlarını arttırıyor. Bu olumsuz koşullar mevcut insani yardım ihtiyacının da çok kritik seviyelere çıkmasına sebep oluyor.

Depremin üstünden günler geçmesine rağmen hâlen ulaşılamayan ve herhangi bir çalışma yapılamadığı için enkaz altında kalan

*Depremin
yol açtığı
yıkım
ve siyasi
otorite
boşluğu
bölgede
yaşayan
Suriyeliler
için çok acı
ve çaresiz
bir ortamın
oluşmasına
neden olmuş
durumda.*

yüzlerce insan olduğu tahmin ediliyor. Bununla birlikte enkaz altındaki Suriye'den mucize kurtuluş haberleri de geliyor. Enkazdan sağ çıkarılan Suriyelilerin sevincinin ve dünyaya karşı öfkelerinin birbirine karıştığı görüntüler sosyal medya paylaşımlarına yansıyor.

Depremi ardından Asi Nehri üzerindeki bir baraj zarar görerek Tlul gibi bazı kasabaların sular altında kalmasına neden oldu. Salkin Hastanesi'nde onlarca ceset hâlen hastane önünde beklerken birçok yerde de toplu mezarlar kazılıyor. Kuzey Suriye'de yüzlerce aile şiddetli yağışlara ve dondurucu soğuğa rağmen depremin artçı şokları sebebiyle sokaklarda ve meydanlarda kalıyor. Buradaki insani dramı uluslararası camiaya aktaracak etkin medya kuruluşlarının olmaması da yaşananların anlaşılmasını zorlaştırıyor.

Deprem, başta yerinden edilmiş kimseler olmak üzere 12 yıldır savaşın devam ettiği Kuzeybatı Suriye'deki halkın karşı karşıya bulunduğu insani krizi daha da derinleştiriyor. Bölgenin yerel otoritesi ve STK'ları sürekli olarak acil yardım, arama-kurtarma, tıbbi destek ve insani yardım çağrısı yapıyor. Ancak bugüne kadar güdülen siyasi dengeler nedeniyle bölgede yaşanan insani felaketin etkilerinin hafifletilmesine yönelik yeterli destek sağlanabilmiş değil.

Diğer yandan Esed rejiminin kontrol ettiği bölgelere uluslararası yardım ulaşmış olsa da yaşanan yıkımla baş edecek yeterli arama-kurtarma ve teknik araç oralarda da mevcut değil. Bu sebeple Esed yönetimi de Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkelerden ve

Kızılhaç'tan insani yardım talebinde bulundu. Rejimin kontrolündeki bölgelere başta Rusya ve Çin olmak üzere 10 farklı ülkeden yardımların ulaştığı belirtiliyor.

Ancak Esed rejiminin bu yardımları Kuzeybatı Suriye'de harap olmuş bölgelere yönlendirmediği belirtiliyor. Kuzey Suriye'ye yönelik insani yardımlar yalnızca Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki Cilvegözü Sınır Kapısı'nın karşısında bulunan Babul Hava Sınır Kapısı'ndan bölgeye ulaştırılabilir. BM tarafından gönderilen ve içerisinde gıda, barınma ve acil sağlık ekipmanlarının olduğu altı tırılık yardım malzemesi ancak depremin dördüncü gününde bölgeye gönderilebildi ve Babul Hava'dan geçerek iç kesimlere ulaştı. Gerek yaptırımlar nedeniyle hava ve kara koridorlarının açık olmaması gerekse siyasi sebepler, Suriye'ye insani yardımların ulaştırılmasını çok yavaşlatıyor. Örneğin AB ve diğer Batılı ülkeler Kuzeybatı Suriye'ye yardıma hazır olduklarını ifade etmelerine rağmen yardımların doğru ellere ulaşip ulaşmayacağı endişesiyle depremin ilk günlerinde yardım süreçlerini yavaşlattı.

Artan ihtiyaçlar ve yardım çağrılarının karşısında Suriye'ye yardım götürmek için uğraşan STK'lar ve gönüllüler, savaşın etkilerinin sürdüğü bölgedeki çalışmalarda ciddi sıkıntılar yaşandığını belirtiyor. Depremden önce dahi ülkenin her bölgesine yardım ulaştırmak siyasi ve lojistik engellerle karşılaşırken şimdi bu sorunların daha da büyüdüğü kaydediliyor.

Depremi yol açtığı yıkım ve siyasi otorite boşluğu bölgede yaşayan Suriyeliler için çok acı ve çaresiz bir ortamın oluşmasına neden

olmuş durumda. Hava sıcaklığının sıfırın altına düştüğü, dondurucu soğuk ve kar yağışının devam ettiği bölgede binlerce evin yıkılmış olması insanların çaresizliğini daha da artırıyor.

Bölgede acil olarak enkaz altında kalanların çıkartılması ve vefat edenlerin defnedilmesi gerekiyor. Ayrıca Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar da depremde hayatını kaybeden yakınlarını Suriye tarafında kendi topraklarına defnetmek istiyor. Meseleye uzun vadede bakıldığında depremden sağ kurtulanları da oldukça zorlu günlerin beklediği anlaşılıyor. Bölgede temel su kaynaklarında, yakıtta, elektrikte, iletişimde ve yaşamı sürdürmek için gerekli temel gıda maddelerine erişimde büyük sıkıntılar yaşanıyor. Üstelik depremde

evleri yıkılan birçok kişi için de ciddi bir barınma sorunu söz konusu. Çetin kış şartlarında çadırda yaşamak zaman zaman hayatı tehlikeye atacak boyutlarda sorun teşkil ediyor.

Bölgede acil olarak uluslararası yardıma ve kurtarma ekiplerinin desteğine ihtiyaç var. Savaş sebebiyle yaşanan siyasi inatlaşma, uluslararası güçlerin bölgedeki bilek güreşi ve bölgeye yönelik yaptırımlar geniş çaplı insani yardım müdahalelerini zorlaştıran unsurların başında geliyor. Oysaki bütün bu hesaplar bir yana bırakılarak ikinci bir felaket yaşanmadan yıllardır âdeta bir açık hava hapisanesinde yaşayan 5 milyon Suriyeliye uluslararası yardımların acil olarak ulaştırılması gerekiyor.